

بررسی دیدگاه دانشجو معلمان درباره اخلاق حرفه‌ای (آموزشی)
در دانشگاه فرهنگیان (مطالعه موردی: پردیس‌های استان خوزستان)

محمد مکوندی*

دکتری مدیریت آموزشی، مدرس گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان واحد اروند آبادان، آبادان، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۲۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۸)

چکیده

رعایت اخلاق آموزشی تضمین کننده سلامت فرایند یاددهی - یادگیری در دانشگاه و خصوصاً دانشگاه فرهنگیان است و باعث افزایش تعهد پاسخگویی اساتید نسبت به نیازهای دانشجویان می‌گردد. هدف این پژوهش تبیین نظرات و تجربیات دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان از اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود. این پژوهش بصورت کیفی انجام شده و با ۲۵ نفر از دانشجو معلمان مشغول به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان که به روش هدفمند انتخاب شدند، مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام گرفت. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای استقرایی استفاده شد. ۲۵۰ کد اولیه از مصاحبه‌ها استخراج و پس از مرور و خلاصه سازی آنها، پنج مفهوم اصلی از تحلیل داده‌ها بدست آمد که شامل رعایت شأن و جایگاه استاد در کلاس درس؛ رعایت حرمت کلاس درس و دانشجو از طرف استاد؛ حفظ شأن و جایگاه کلاس درس؛ رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی؛ رعایت مقررات (نظم و انضباط) آموزشی و دانشگاه می‌باشد. نتایج نشان داد که اخلاق در دانشگاه فرهنگیان تعیین کننده مسئولیت‌های حرفه‌ای اساتید و دانشجویان در محیط‌های آموزشی می‌باشد. با توجه به این‌که نگاه دانشجو - معلمان به اساتید، نگاهی الگو بردارانه می‌باشد، پرورش فضایل اخلاقی توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه‌ای، دانشجو معلم، دانشگاه فرهنگیان، استان خوزستان

مقدمه

اخلاق یکی از اساسی‌ترین نیازهای بشر می‌باشد. اخلاق در لغت جمع واژه خلق به معنی خوی‌هاست و اخلاق‌مند کردن انسان‌ها راه صلاح و فلاح جامعه است. علم اخلاق، دانش بررسی و ارزشگذاری بر خوی‌ها و رفتار آدمی است؛ که رفتارهای آدمی بر مبنای دو اصل توارث و تربیت در افراد جامعه شکل می‌گیرد (آرین‌پور و محرابی، ۱۳۹۴). اخلاق حرفه‌ای فرایند تفکر عقلانی بوده که هدف آن تعیین ارزش‌های سازمان است. اصول اخلاق حرفه‌ای دارای باور و ارزش‌های والایی است که رعایت آنها در رعایت هنجارهای اجتماعی بسیار نقش‌آفرین است و این مستلزم شناخت اولیه و بنیادین اصول مذکور است. در جامعه فاقد اخلاق حتی تجهیز افراد به علم و دانش جز پیچیده کردن و پیشرفته کردن مشکلات نتیجه‌ای نخواهد داشت (ایمانی‌پور، ۱۳۹۱). اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای سلوک بشری است که رفتار افراد و گروه‌ها در یک ساختار حرفه‌ای را تعیین می‌کند و مفهوم آن از علم اخلاق اتخاذ شده است. به عبارت دیگر، مجموعه قوانین اخلاقی که از ماهیت حرفه یا شغل به دست آمده، اخلاق حرفه‌ای نام دارد (آراسته و جاهد، ۱۳۹۰).

در دانشگاه‌های ایران و جهان بحث اخلاق حرفه‌ای مدت زمانی است که مورد توجه واقع شده و تعاریف و مستندات برای آن در گروه‌های شغلی مطرح شده است. این تعاریف به صورت کدهای اخلاق حرفه‌ای و بر مبنای اصول فرهنگی، آموزه‌های دینی، هنجارهای اجتماعی و مقررات مرتبط تدوین و منتشر شده‌اند. علیرغم غنای کافی که در متون دینی و فرهنگی ما وجود دارد، موضوع اخلاق یا به بیان صحیح‌تر اخلاق در آموزش دانشگاه «به گونه‌ای که در شأن آن است» مورد توجه قرار نگرفته است. در مجموع باید گفت، اخلاق حرفه‌ای به طور عام و اخلاق حرفه‌ای آموزش به طور خاص در بین اعضای هیئت علمی و دانشجویان منزلتی خاص دارد. در بسیاری از دانشگاه‌ها در سطح جهان آیین‌نامه‌هایی با عنوان کدهای اخلاق حرفه‌ای تدوین شده است که در این بیانیه‌ها بسیاری از ارزش‌های اخلاقی قابل احترام درج شده است (مطلبی‌فرد، نوه‌ابراهیم و محسن‌زاده، ۱۳۹۰).

دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از جمله سازمان‌های مهم محسوب می‌شوند که نقشی استراتژیک در پیشبرد اهداف کشور دارند. به همین منظور، از دانشگاه‌ها انتظار می‌رود به تولید دانش پرداخته و نیروی انسانی متخصص و متعهد مورد نیاز کشور را تربیت کند. چرا که، دانشگاه را می‌توان مبدأ تحولات در هر کشوری در نظر گرفت؛ به

شرطی که دانشگاه، دارای این ظرفیت باشد (خدیوی و همکاران، ۱۳۹۷). تحول اساسی در هر جامعه‌ای وابسته به تحول نظام تعلیم و تربیت آن جامعه است و محور اصلی این تحول ارتقاء و بهبود کیفیت کار معلم و استاد و شناسایی ویژگی‌های آنها می‌باشد (عارفی و شریفی، ۱۳۹۳). کیفیت آموزش در مراکز آموزش عالی، یکی از مواردی است که همواره مورد تاکید قرار گرفته است و در این خصوص حساسیت بیشتری در دانشگاه فرهنگیان نسبت به سایر دانشگاه‌ها وجود دارد.

یکی از فرایندهایی که بر اساس نیاز دانشجو - معلمان و نشان دهنده شایستگی استادان می باشد، فرایند تدریس آنهاست. بنابراین کیفیت تدریس یکی از عوامل مهم برای پاسخ به نیازهای دانشجو - معلمان در نظر گرفته می‌شود و با این حال عاملی برای سنجش شایستگی اساتید است (شهیدی و همکاران، ۱۳۹۲). اخلاق و تدریس همسو و درهم تنیده می‌باشند و محققان مختلفی به بررسی ماهیت اخلاق در تدریس و تدریس اخلاقی پرداخته‌اند (کمپیل، ۲۰۰۸). یکی از مشکلات ما این است که اخلاق هیچ وقت در حوزه اجتماعی و سیاسی مطرح نشده، بلکه بیشتر شخصی بوده است. اخلاق حرفه‌ای به چگونگی رفتار، ادب و عمل شخص گفته می‌شود که هنگام انجام کار حرفه‌ای می‌پردازد. این کار می‌تواند مشاوره، پژوهش، تدریس و نویسندگی یا هر شغل دیگری باشد (سبحانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۶). هدف از اخلاق حرفه‌ای، مسئولیت اخلاقی فرد در شغلی است که دارا می‌باشد. مثلاً پزشک به عنوان یک شخص حقیقی مسئولیت‌های اخلاقی دارد که بر گرفته از شغل اوست، به گونه‌ای که اگر شغل دیگری قبول می‌کرد مسئولیت‌های او تغییر می‌کرد. بنابراین هر شغلی مسئولیت‌های اخلاقی ویژه‌ای دارد (قراملکی، ۱۳۹۸). توجه به رشد و توسعه همه جانبه و به ویژه اخلاقی استاد می‌تواند منجر به بهبود عملکرد کلاسی دانشجویان شود (بکتر، ۲۰۰۴). رعایت کردن مؤلفه‌های اخلاقی در تدریس توسط استادان باعث اثربخشی فرایند آموزش و یادگیری می‌شود و وجود مؤلفه‌های اخلاقی در تدریس می‌تواند تضمین کننده افزایش اثربخشی تدریس باشد. موضوع اخلاق در آموزش عالی نیازمند کار و تلاش بیشتری است نگرانی‌های روزافزون در مورد از بین رفتن حریم‌های اخلاقی در مؤسسات آموزش عالی باعث به چالش کشیده شدن و تحت تأثیر قرار گرفتن بسیاری از فعالیت‌های آموزش عالی می‌گردد (مطلبی فرد و همکاران، ۱۳۹۰). هر سازمانی دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار حرفه‌ای خود می‌باشد که اخلاق حرفه‌ای نام دارد. اساتید دانشگاه فرهنگیان به عنوان افرادی که مسئولیت آموزش و پرورش دانشجویان را به عهده دارند باید از اصول اخلاق حرفه‌ای معلمی آگاهی داشته باشند و نسبت به آن متعهد باشند. رعایت اخلاق آموزشی تضمین کننده فرایند یاددهی

- یادگیری در دانشگاه می‌باشد و باعث افزایش تعهد پاسخگویی مدرسان نسبت به نیازهای دانشجویان می‌شود.

نتایج تحقیقات (عابدینی و همکاران، ۱۳۸۹؛ مطلبی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۰؛ گشمرد و همکاران، ۱۳۹۰؛ وهابی، ۱۳۹۳؛ سبحانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۳؛ سبحانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۶؛ بادله و ساکی، ۱۳۹۷؛ موری و همکاران، ۲۰۰۷؛ ماکس‌ول، ۲۰۱۶؛ فلاحی، ۲۰۱۹، علی‌اکبری و سادات طباطبایی، ۲۰۱۹ و پورچنگیزی و همکاران، ۲۰۱۹) نشان می‌دهد که از دیدگاه دانشجویان مؤلفه‌هایی مانند، ارائه مطالب در نظم منطقی، حفظ شأن دانشجویان، خوش خلقی، نحوه ارزشیابی، توانایی اساتید، تسلط بر موضوعات دروس و روش‌های تدریس، بیان رسا، تعامل با دانشجویان، تجربه تدریس و دانش عمومی در تدریس، توجه به رشد همه جانبه دانشجویان، حفظ حریم خصوصی دانشجویان، روش تدریس، رعایت قوانین آموزشی ارزشیابی استاندارد، اشراف بر محتوا، شناخت ابعاد مختلف یادگیرنده، ویژگی‌های شخصیتی، شخصیت فردی، ارتباط بین فردی و توجه بیشتر به مسائل دانشجویان به عنوان ویژگی‌های مشترک در تدریس اخلاقی اساتید مشخص شدند.

صلاحیت محتوا، کارآمدی آموزشی، برخورد با موضوعات حساس، پیشرفت دانشجو، رابطه دوگانه با دانشجویان، محرمانه بودن، احترام به همکاران، ارزیابی معتبر دانشجویان و احترام به نهاد، برخی از اصول اخلاقی رایج در کشور نیوزلند که اساتید در نقش آموزشی خود با آن روبرو هستند (کوگی نایدو^۱، ۲۰۱۲).

دانشگاه فرهنگیان با هدف آموزش تربیت محور، به منظور پرورش معلمان آراسته به موازین اخلاقی تأسیس شد. شرایط خاص این دانشگاه از جمله شبانه روزی بودن، احترام به استاد، یادگیری اخلاق محور و ... زمینه گسترش این اخلاق را فراهم می‌کند. در چنین شرایطی چگونگی رعایت یا عدم رعایت اصول اخلاق تحصیلی دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد. در این حالت، فرد اعمال خود را براساس ارزش‌های اخلاقی مانند تلاش، صداقت، عدم سوءاستفاده از دیگران، انجام رفتارهای خدایپسندانه و رعایت احترام به دیگران انجام می‌شود. به‌طور کلی، اخلاق تحصیلی در آموزش عالی، تعیین کننده مسئولیت‌های حرفه‌ای یک استاد در تدریس می‌باشد و همچنین یکی از ابعاد تاثیرگذار در نهادینه کردن رویکردهای اخلاقی در رفتار حرفه‌ای دانشجویان است که باعث تقویت محیط آموزش عالی و افزایش تعهد استاد نسبت به دانشجو و بالعکس می‌شود (آرین‌پور و محرابی، ۱۳۹۵).

^۱ -Kogi Naidoo

در نتیجه ارزشیابی از فعالیت‌های آموزش عالی از حیث مسائل اخلاقی، مفید و مطلوب به نظر می‌رسد و شاید بتوان از طریق تدوین نشانه‌های اخلاقی و ارزشیابی اساتید و دانشجویان بر اساس آن نشانه‌ها، مانع بسیاری از مسائل مغایر با اخلاق حرفه‌ای گردید. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی دیدگاه‌های دانشجو - معلمان شاغل در دانشگاه فرهنگیان در رابطه با اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان انجام شده است.

اصول اخلاق آموزشی

اصول اخلاق آموزشی مطرح شده توسط مورای^۱ و همکاران (۱۹۹۶) به شرح زیر می‌باشند.

۱- **اثر بخشی محتوای درسی:** دربرگیرنده موضوعاتی مانند استفاده از مطالب به‌روز، دقیق، شفاف و مناسب درس مربوط در برنامه درسی دانشجویان، تعهد اساتید به یادگیری دانشجویان، آگاهی از موضوعات درسی و چگونگی تدریس و استفاده از منابع مختلف برای تدریس است.

۲- **اثر بخشی آموزشی:** در برگیرنده مسائل مربوط به مشخص بودن اهداف، استفاده از روش‌های تدریس مناسب، دریافت بازخورد، توجه به تفاوت‌های فردی و آماده‌سازی دانشجویان، افراد و غیره است.

۳- **پرداختن به موضوعات حساس:** موضوعاتی که از نظر دانشجویان حساس یا ناراحت کننده است باید در فضایی باز، صادقانه و مثبت بررسی شود و بحث انسان‌گرایانه مباحث و عدم تحمیل دیدگاه در این مسائل از ابعاد این حوزه است.

۴- **اهمیت دادن به رشد فکری دانشجویان:** براین اساس طراحی آموزش باید در راستای استقلال فکری دانشجویان، تفکر انتقادی آنها، رفتار احترام‌آمیز با آنها، تلاش و دلسوزی برای رشد دانشجویان و آماده‌سازی آنها صورت گیرد.

۵- **نداشتن رابطه دوگانه با دانشجویان:** به منظور جلوگیری از ایجاد دلبستگی، یک مدرس با دانشجویان خود وارد روابط دوگانه‌ای که منجر به کاهش رشد دانشجو یا تبعیض‌گذاری از طرف استاد شود، نمی‌شود و از برقراری روابط غیراخلاقی عاطفی و ارتباط بیش از حد با دانشجویان در خارج از کلاس و دادن و گرفتن هدیه و توجه بیشتر به برخی افراد در کلاس دوری می‌کند.

^۱ -Murray

۶- رازداری: دربرگیرنده موضوعات مربوط به محرمانه تلقی کردن نمرات دانشجویان، سوابق حضور و غیاب و مکالمات خصوصی‌شان با اساتید، استفاده از دانشجویان و مسائل آنها به عنوان سوژه درسی است.

۷- احترام به همکاران: در برگیرنده مسائل مربوط به احترام به خود و همکاران و دوری از تخریب یکدیگر با هدف پرورش استعدادهاى دانشجویان است.

۸- ارزشیابی عادلانه از دانشجویان: مربوط به ارزشیابی صحیح، باز، منصفانه و در راستای اهداف درس و دریافت بازخورد مناسب و به‌موقع از دانشجویان در هنگام تدریس.

۹- احترام به دانشگاه: شامل آگاهی از قوانین و استانداردهای دانشگاه و رعایت آنها و تلاش در جهت اهداف دانشگاه است که باعث احترام دانشجویان نیز می‌شود (آراسته و همکاران، ۱۳۸۹).

روش پژوهش

این پژوهش بصورت کیفی و از روش تحلیل محتوای استقرایی انجام شده است. تحلیل محتوای استقرایی بیشتر زمانی ضرورت می‌یابد که اطلاعات کافی درباره یک پدیده وجود ندارد و محقق می‌خواهد دانش زمینه‌ای لازم را در این خصوص فراهم کند. این شیوه تحلیل محتوا بیشتر به دنبال تقلیل اطلاعات و ارائه توصیفی دقیق پیرامون یک موضوع است. در این جا هدف تحقیق استقرایی، کمک به پدید آمدن یافته‌های تحقیق از طریق توجه به مضامین مسلط و متداول در داده‌هاست. این امر بدان معناست که محقق با رجوع به داده‌های مورد مطالعه، به تدریج آنها را خلاصه می‌کند تا در نهایت به اصلی‌ترین مفاهیم و مضامین مرتبط با موضوع تحقیق دست پیدا کند (توماس^۱، ۲۰۰۶). معیار ورود به این پژوهش، دانشجویان سال آخر مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان بوده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شده است. ۲۵ نفر از دانشجویان معلمان دختر و پسر مشغول به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان به صورت هدفمند انتخاب و با آنها مصاحبه انجام شد. مصاحبه‌ها تا زمان اشباع نظری ادامه پیدا کرد و هر مصاحبه بین ۴۰ تا ۶۰ دقیقه طول کشید. فرایند تحلیل محتوای استقرایی با آشنایی با داده‌ها، ایجاد کدهای اولیه، شناخت مضامین، ترسیم شبکه مضامین، تحلیل شبکه مضامین و تعیین مضامین اصلی برای افزایش مقبولیت و اعتماد

^۱ -Thomas

داده‌ها صورت گرفت. اعتبار محتوای مطالب استخراج شده از مصاحبه‌ها، توسط مشارکت کنندگان و چندتن از اساتید تعلیم و تربیت و آشنا به روش تحقیق کیفی مورد تایید قرار گرفت.

یافته‌ها

از مجموع مصاحبه‌ها، ۲۵۰ کد اولیه استخراج شد که پس از بررسی، خلاصه برداری و طبقه بندی آنها پنج مفهوم اصلی به صورت زیر استخراج شد.

۱- مفهوم اول: رعایت شأن و جایگاه استاد در کلاس درس

پاسخ‌های دانشجویان نسبت به این مفهوم به این شرح است: سلام همراه با احترام دانشجویان با اساتید، بیان و کلام مودبانه با اساتید چه در محیط دانشگاه و چه در خارج از محیط دانشگاه، نگاه استاد به دانشجو به عنوان یک همکار، داشتن ظاهر آراسته و مناسب و رعایت شأن استاد، رعایت حرمت و شأن استاد حتی در خارج از محیط آموزشی.

دانشجو - معلم دختر شماره ۱: «شأن و حرمت استاد زمانی حفظ می‌شود که دانشجویان قبل از استاد در کلاس حضور داشته باشند و هنگامی که استاد وارد کلاس می‌شود به احترام او از جاشون بلند شوند. بدون هیچ بهانه‌ای سرکلاس حاضر باشند و غیبت نکنند و فقط برای حضور و غیاب در کلاس حضور پیدا نکنند و این یعنی من فقط به احترام استاد و رعایت شأن او و برای یادگیری درس مربوطه فکر می‌کنم. به نظر من هیچ موقع دانشجویان از نرمش اساتید سوءاستفاده نمی‌کنند و نسبت به مقررات کلاس حساس تر می‌شوند. این گونه شأن اساتید حفظ می‌شود.»

دانشجو - معلم - دختر شماره ۱۳: «در کلاس ما پیش اومده، گاهی اوقات اگر استادی، جمله‌ای اشتباه توضیح داده باشد یا کلمه‌ای را بدرستی تلفظ نکرده باشد، دانشجویان آن را برجسته نکرده و بی‌احترامی نکردند و از آن به عنوان یک نقطه ضعف استفاده نکردند، مثلاً تکیه کلام یکی از اساتید «اوکی» بود، اما دانشجویان به استاد احترام گذاشته و هیچ وقت از این تکیه کلام او سوء استفاده نکردند که بخواهند او را مسخره کنند. در این هفته اکثر دانشجویان تکالیف اساتید را بخوبی انجام دادند و آنها احساس رضایت داشتند. این به معنی داشتن اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی می‌باشد.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۲: «شأن و حرمت استاد زمانی حفظ می‌شود که به دوستان خود آموزش بدیم که با ظاهری آراسته و مناسب سر کلاس حاضر شوند و هر نوع لباسی را نپوشند. اگر برای استاد خود ارزش قائل هستید، به موقع و قبل از او در کلاس

حاضر شوید و تکالیف خواسته شده او را به موقع انجام بدیم، درست نشستن در کلاس را یاد بگیرید، هنگامی که با استاد صحبت می‌کنید با رعایت ادب و احترام باشد و همچنین از طرف کادر اجرایی و مسئولین دانشگاه نیز حرمت و شأن اساتید حفظ شود، مثلاً من شاهد بودم که در کتابخانه با احترام به استاد کتاب تقدیم شده بود و این نمونه‌ای از رعایت شأن استاد می‌باشد.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۱۰: « امروز در کلاس ما، وقتی استاد مشغول تدریس بود، دانشجویان به دقت گوش می‌کردند، با همدیگر صحبت نمی‌کردند و تمام تمرکزشان و حواسشان به تدریس بود. این رفتار پسندیده باعث شد که هم تمرکز استاد بهم نخوره و با انرژی بیشتری تدریس کند و هم دانشجویان درس را بهتر متوجه بشن. وقتی استاد برای دانشجویان خود احترام قائل بشه و در صورت ضرورت اجازه داشته باشن که چند دقیقه‌ای از کلاس بیرون بروند، البته که همه بیرون نمی‌روند، این به معنی احترام به شأن استاد و کلاس درس می‌باشد در واقع استاد و دانشجویان درک متقابل دارند؛ این باعث می‌شود که اساتید نسبت به دانشجویانی که در آینده می‌خواهند معلم بشن نیز دیدگاه مثبتی پیدا کنند و هم شأن استاد حفظ می‌شه.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۷: «به نظر من برخی از دانشجویان، با رفتاری بچه گانه و دور از انتظار در کلاس درس بعضی اوقات شأن استاد را پایین می‌یارن. اگر استاد واکنشی نشون نمی‌ده، نه اینکه نمی‌بینه یا بی توجهه، بلکه برای شما دانشجوی خام ارزش قائل می‌شود. نمی‌خواد تذکر بده یا دائم تکرار کنه که شأن کلاس پایین بیاد ولی خود دانشجویان باید متوجه این موضوع بشن و رعایت کنند. به عنوان مثال در کلاس‌های ساعت اول صبح، دانشجویان نباید با تاخیر وارد کلاس بشن و بهانه دیر از خواب بیدار شدن را بیارن، در حالی که استاد از مسیری دورتر، زودتر از دانشجویی حاضر می‌شود که فاصله کلاسش تا خوابگاهش چند قدم بیشتر نیست. این موارد یعنی عدم رعایت اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی می‌باشد.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۱۵: « دانشجویان باید حرمت استاد را نگه دارند و هنگام ورود او به کلاس از جاشون بلند بشن و با برنامه‌ریزی مناسب سر کلاس‌ها حاضر شوند و بی‌حوصله نباشند و با شرکت در بحث‌های کلاسی علاقه خود به یادگیری را نشان دهند. یکبار یه دانشجو به خاطر بی‌حوصلگی، رفتار ناشایستی انجام داد که استاد ناراحت شد و جو بسیار بدی در کلاس حاکم شد، به گونه‌ای که خودم احساس شرم

و حقارت کردم ولی استاد بسیار با تجربه بود و عکس‌العملی از خود نشان نداد. در اینجا شأن و جایگاه کلاس و استاد رعایت نشد.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۶: «وقتی استاد و دانشجو کاملاً به صورت اختیاری وارد این حیطه می‌شوند و این باعث می‌شود که وظایف و اختیاراتی برای هر دو وجود داشته باشد؛ مثلاً دانشجو این اختیار رو داره که از استاد مطالبه‌گری کند سوالات خود را از استاد بپرسد چون استاد موظف است به دانشجو پاسخ سوالاتش را بدهد و از وظائف دانشجو این است که سر کلاس تمام هوش و حواسش به درس متمرکز باشد. به عنوان مثال امروز در کلاس ما یکی از دانشجویان از استاد درخواست کرد که فصل بعدی رو بصورت پاورپونت آماده کنن و به ما تدریس کنند، چون با احترام این درخواست مطرح شد استاد نیز پذیرفت، این یعنی رعایت شأن کلاس و استاد.»

۲- مفهوم دوم: رعایت حرمت کلاس درس و دانشجو از طرف استاد

دانشجو - معلمان پاسخ‌های مختلفی نسبت به این مفهوم بیان کردند و خیلی روی این مفهوم تاکید داشتند. آنها تاکید کردند که هیأت علمی دانشگاه تقویت و کاملتر شود و از استادانی که توان علمی پایین دارند دعوت به عمل نیاید. کمتر از اساتید مدعو استفاده شود. از مهمترین نظرات دانشجو - معلمان در مورد این مفهوم شامل موارد زیر می‌باشد: داشتن توان علمی بالا و متخصص بودن در رشته و واحد مربوطه، داشتن برنامه مناسب برای کلاس درس (طرح درس)، داشتن توان بالا برای پاسخگویی به سوالات دانشجویان، نداشتن تعصب قومی و احترام به همه قومیت‌ها، مدیریت درست کلاس درس، توانایی برخورد با تمام دانشجویان، استفاده از روش‌های تدریس متنوع، متکلم وحده نبودن و داشتن روحیه ایثار و گذشت تاکید کردند.

دانشجو معلم دختر شماره ۸: «ما قراره معلم بشیم و در آینده نزدیک وارد مدارس می‌شیم و به عنوان معلم در کلاس تدریس کنیم، لازم است تجربه‌های مفیدی در این زمینه داشته باشیم. بنابراین اساتید الگوهای بسیار خوبی برای ما هستند چه از لحاظ روش تدریسشون و چه از لحاظ رفتار. خوشبختانه اکثر آنها با پوشش مناسب و آراسته و با رفتار شایسته خود، دید ما را نسبت به الگوسازی از آنها روشن تر می‌سازند. همه اساتید باید درسی را که برای تدریس انتخاب می‌کنند در آن تخصص لازم را داشته باشند و بتوانند از پس آن درس بر بیان. به نظر من بخش آموزش، قبل از اینکه به ایشان واحدی بدهند باید رزومه علمی او را چک کنند و در اختیار دانشجو قرار دهند تا دانشجو، از لحاظ فکری و علمی استاد مربوطه را بهتر بشناسد. رعایت این موارد باعث تقویت انگیزه ما می‌شود و در نهایت اخلاق تحصیلی نیز رعایت می‌شود.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۲: «به اعتقاد من اگر استاد در هنگام تدریس، به گونه ای عمل کند که تنها خودش متکلم وحده نباشد و دانشجویان را در درس مشارکت بدهد، به نوعی شأن کلاس درس را حفظ کرده است؛ این بدین معنی است که اساتید قبل از انتخاب واحد درسی، از جهت علمی بخوبی گزینش شده‌اند. دانشجو در هنگام تدریس به خودش اجازه صحبت کردن با همکلاسی‌هایش را نمی‌دهد، دانشجو به خودش اجازه نمی‌دهد که بیهوده از کلاس خارج بشه. همه این موارد نشان می‌دهد که استاد در محیط آموزشی، اخلاق تحصیلی را رعایت می‌کند.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۶: «اگر استادی با تعصب و بخاطر روابط قومیتی انتخاب شود، ممکن است در برخی مواقع به قومیت‌ها بی‌احترامی کند و نسبت به برخی قومیت‌ها تعصب نشون بدهد. در هیچ کلاسی استاد نباید در طول ترم، داستان زندگی خود را از ابتدا تا انتها برای دانشجویان خود تعریف کند که باعث هدر رفتن وقت کلاس بشه و نتونه درسش را تمام کنه. اساتید باید به موقع در کلاس حاضر شوند و برای وقت دانشجو و کلاس درس ارزش قائل بشن. اساتید نباید خستگی بیرون از کلاس خود رو سرکلاس بیارن یا اینکه با پوشش نامناسب در کلاس حاضر بشن، چون این کار استاد باعث دل‌زدگی دانشجویان می‌شه. بعضی از دانشجویان عادت به پرسش فراوان دارند استاد نباید فکر کند که دانشجویان قصد آزار و اذیت او را دارند و به تدریس او بی‌توجهی کردند و نباید کینه آنها را نیز بدل بگیرد. زمانی که استاد نمی‌تواند کلاس خود را تشکیل دهد به آموزش دانشگاه و هم به نماینده کلاس اطلاع دهد تا دانشجویان مطلع شوند.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۸: «زمانی می‌توانم بگویم استاد، اخلاق تحصیلی را رعایت می‌کند که برای وقت تمام دانشجویان ارزش قائل بشه و بین دانشجویان فرق نزاره. یعنی همیشه با تاخیر وارد کلاس نشه. زمانی می‌توانیم بگوییم استادی اخلاق تحصیلی را رعایت می‌کند که برای کلاس درس خود برنامه منظمی داشته باشد و طرح درس داشته باشد. با ظاهری آراسته در کلاس حاضر بشه. این استاد، ارزشیابی با معیاری منطقی خواهد داشت.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۱۱: «به نظر من در ابتدا استاد باید نحوه برخورد و رفتار با دانشجویان، خصوصاً دانشجو - معلمان را بداند، با آنها در شأنشان رفتار کند و بداند که این دانشجویان با دانشجویان دانشگاه‌های دیگر تفاوت دارند و در پاسخ به سوالات دانشجویان اطلاعات کافی و جامع داشته باشد و اگر چیزی را نمی‌دونه بگه نمی‌

دونم. چون رشته دبیری و در کل دانشجو - معلمان بسیار بر آینده جامعه تاثیر گذار خواهند بود. باید استاد در آن درس اطلاعات بسیار خوب و کافی و عملی داشته باشد و نه صرفاً چند کلمه حفظ کرده باشد که حتی خودش نتواند آن ها را در عمل نشان دهد.»

۳- مفهوم سوم: حفظ شأن و جایگاه کلاس درس

در این قسمت نیز دانشجو - معلمان به موارد زیادی اشاره داشتند. از جمله داشتن طرح درس و برنامه برای تمام اوقات کلاس درس و تمام طول ترم، توجه به تفاوت‌های فردی دانشجویان، حضور مرتب و به موقع دانشجو در کلاس درس، رعایت حرمت و شأن کلاس، قرار گرفتن کلاس درس در وضعیتی مناسب و ایده آل و در نهایت احترام به قوانین و مقررات کلاس درس تاکید کردند.

دانشجو - معلم دختر شماره ۹: «به اعتقاد من، شأن کلاس به چند چیز وابسته است: کلاس همیشه تمیز و پاکیزه باشد و خود دانشجویان نیز نقش مهمی در این رابطه دارند و دانشجویان نسبت به وسایل آموزشی و کمک آموزشی موجود در کلاس درس مانند ویدئو پروژکتور حساس باشند و مراقبت کنند؛ اساتید از این ابزار و وسایل آموزشی و کمک آموزشی استفاده کنند تا ما هم روش استفاده از آنها را یاد بگیریم؛ مسئولین دانشگاه وسایل آموزشی و کمک آموزشی را مرتب به روز کنند. رعایت نکردن هر کدام از این موارد ذکر شده یعنی رعایت نکردن شأن کلاس.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۴: «اتفاق می‌افتد که بین دانشجویان در محیط کلاس بحث و جدال علمی پیش بیاد یا اینکه بر سر یک موضوع درسی با همدیگر بحث کنند ولی نباید این درگیری به بیرون از کلاس درس و یا به خوابگاه کشیده بشه تا بین دانشجویان مشکلاتی رخ دهد، که کار ناپسندی است. من باید به حق و حقوق دیگران را احترام بزارم و به آنها اجازه صحبت کردن و اظهار نظر بدهم، ولی متأسفانه بعضی از دانشجویان احترامی به حق و حقوق دیگران نمی‌گذارن این یعنی رعایت نکردن حرمت و شأن کلاس می‌باشد.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۳: «بعضی مواقع در کلاس درس، حرکاتی یا رفتاری از دانشجویان می‌بینم که واقعاً در شأن کلاس نیست و حرمت کلاس را می‌شکنند؛ مثلاً موقعی که استاد در حال تدریس می‌باشد، دانشجو نباید او را مورد تمسخر قرار دهد و ادای او را در بیاورد. دو روز قبل، یکی از اساتید در حال نوشتن مطلبی روی تخته بود که یکی از دانشجویان با انجام حرکات ناشایست باعث خنده بقیه دانشجویان می‌شد و کلاس و استاد را به تمسخر گرفت، من به عنوان دانشجو خیلی ناراحت شدم

و بعد از کلاس به ایشان تذکر دادم که کار درستی انجام ندادی. این کار یعنی رعایت نکردن حرمت و شأن کلاس می باشد.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۱: «به نظر من وقتی استاد از روش مشارکتی استفاده می کند و دانشجویان را درگیر تدریس می کند و خود متکلم وحده نباشد، نه دانشجوی از کلاس خسته می شه و نه خود استاد و شأن کلاس نیز رعایت شده. استاد برای بیرون رفتن ما از کلاس درس حد و حدودی تعیین نمی کند و شرایط دانشجوی را درک می کند چون بعضی مواقع دانشجوی نیاز دارد که از کلاس بیرون بره که این کار استاد باعث احساس مسئولیت دانشجوی می شود و بیشتر حرمت و شأن کلاس را نگه می دارد.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۱۴: «اگر اساتید دانشگاه تاخیر نداشته باشند و به موقع سر کلاس حاضر شوند، یعنی شأن کلاس را رعایت کردند ولی اگر به دلایلی نتوانستند کلاس خود را تشکیل دهند بایستی به آموزش اطلاع دهند و زمان جبران آن کلاس را نیز مشخص کنند تا بتوانیم برای آن برنامه ریزی کنیم. اساتید من در هنگام درس مرتب دانشجویان را تشویق می کنند که تمرکز خود را از دست ندهند و حواسشون به درس باشد، البته وظیفه دانشجوی هم هست که با تاخیر وارد کلاس نشه و قبل از استاد در کلاس حضور داشته باشه؛ این یعنی شأن کلاس رعایت می شود.»

۴- مفهوم چهارم: رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی

در این مفهوم، دانشجوی - معلمان اشاره به محتوای دروس، سرفصلها و منابع درسی داشتند و تاکید کردند که چه قدر اساتید و دانشجویان نسبت به یادگیری محتوا حساس هستند و تمایل به یادگیری تمام محتوای دروس را دارند. برخی از مهمترین نظرات آنها شامل: اخلاق مدار بودن اساتید و دانشجویان، متعهد بودن اساتید و دانشجویان، به روز و متخصص بودن اساتید از نظر علمی، کاربردی بودن واحدهای درسی، انتخاب درست سرفصل دروس، انتخاب منابع درسی مناسب، استفاده بیشتر اساتید از روش کنفرانس و ارائه درس توسط دانشجوی، تاکید بیشتر بر دوره‌های کارورزی و کار عملی می باشند.

دانشجو - معلم دختر شماره ۴: «به نظر من دوره‌های کارورزی بسیار عالی بوده چون اساتید برنامه عملی از ما می خواستند و خودشان در مسائل کارورزی تسلط کافی داشتند و ما با رفتن سر کلاس دبیران باتجربه و دیدن روش‌های تدریس آنها، توانستیم چیزهای زیادی یاد بگیریم. چون ما قراره معلم شویم و در آینده نزدیک سر کلاس درس می رویم و این تجربه‌های عملی در کلاس درسمان بدردمان می خورد. کارهای

عملی و اجازه دادن اساتید ما به تدریس در کلاس درس و همچنین دوره‌های کارورزی، آمادگی لازم را در ما ایجاد کرده است. در دانشگاه فرهنگیان واقعاً اخلاق حرفه‌ای بخوبی رعایت می‌شود و دانشجویان تجربه عملی لازم را بدست می‌یابند.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۱۲: «اگر بین دانشجو و استاد در دانشگاه فرهنگیان، رابطه خوب و صمیمی برقرار نشه، من چگونه می‌توانم این رفتار را تمرین و یاد بگیرم تا موقعه‌ای که معلم شدم بتوانم بخوبی از آن استفاده نموده و با دانش‌آموزانم رابطه صمیمی برقرار کنم. این‌گونه رفتارها باید دوطرفه باشد. دانشجویان دانشگاه فرهنگیان از نخبه‌های کشور می‌باشند ولی امکاناتی که در این دانشگاه وجود دارد به اندازه توقع ما نمی‌باشد. وقتی یک استاد، اصرار دارد که کتاب خودش را معرفی کند و توجهی به سرفصل‌های دانشگاه ندارد و اینکه منابع دست اول را معرفی کند، یعنی اخلاق علمی را رعایت نمی‌کند. نکته‌ای که ما هر ترم با آن روبرو هستیم، داشتن اساتید مدعو می‌باشد که ممکن است یک ترم باشند و ترمی دیگر نباشند و نداشتن هیأت علمی کافی، برجسته و ثابت یکی از مشکلات این دانشگاه می‌باشد. اساتید باید بصورت تمام وقت در دانشگاه حضور داشته باشند تا بتوانیم از تجربه‌های آنها بیشتر استفاده کنیم؛ این یعنی دانشگاه فرهنگیان اخلاق تحصیلی را بخوبی رعایت نمی‌کند.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۱: «چون ما سرکارمون درآینده با تدریس می‌باشد سعی شود بیشتر فعالیت‌های ما با تدریس و تحقیق همراه باشد تا بخواهیم از طریق حفظ مطالب کتاب و ارائه آنها کاری انجام دهیم. بیشتر به بعد عملی توجه شود تا نظری البته نظری هم به اندازه خودش مهم می‌باشد و میشه گفت پایه هر عملی یک مبحث نظری بوده ولی باید روی بعد عملی تمرکز بیشتری صورت بگیره. از نظریه‌ها و ایده‌های دانشجویان بیشتر استفاده بشه، آنها را وارد بحث کنیم و با نظرخواهی از آنها صورت بگیرد. برگزاری اردوهای آموزشی؛ مثلاً بردن جمعی از دانشجویان به مدارس و آموزش روش تدریس دروس مختلف در حین اینکه خودش آموزش می‌دهد دانشجویان نیز روش‌های او را فراگیرند چیزی شبیه کارورزی ولی قبل از دوره کارورزی باشه. چیزی که در دانشگاه فرهنگیان در این چندسال تجربه کرده‌ام این است که اساتید و دانشجویان اخلاق مدار هستند و بیشتر به کیفیت اهمیت می‌دهند تا به کمیت و به ظرفیت‌های یادگیری در دانشجویان توجه ویژه‌ای دارند، به عنوان مثال برای خودم پیش اومده که سوالی از استاد پرسیدم و ایشان گفتند که الان نمی‌تونم جواب بدم. من فراموش کردم که از او دوباره بپرسم ولی خود استاد چند روز بعد

همون موضوع را یادآوری و دوباره توضیح دادند و این نشان از ارزش قائل شدن استاد برای سوال دانشجویان می‌باشد.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۷: «هیچ کدام از اساتید ما در طول ترم، خسته و بی حال سرکلاس نمی‌آیند و همیشه با انگیزه و باروحیه هستند. به همین خاطر آمادگی لازم برای تدریس را دارند ولی اگر هم کار تدریس را به دانشجویان بسپارن فقط نظاره گر نیستند و هر جا لازم باشد خود استاد مطالبی رو اضافه می‌کند و یا توضیح می‌دهد و همیشه برای کلاس خود برنامه مناسب دارند. اساتید ما توی کلاس به ما آزادی بیان می‌دهند و اجازه می‌دهند که ما آزادانه عقاید خود را مطرح کنیم و استاد هم با صبر و حوصله گوش می‌دهد و ما را از نظر علمی و غیره راهنمایی می‌کند. اگر استادی به دانشجویان آزادی بیان ندهد و اجازه صحبت کردن به آنها ندهد، در نتیجه نمی‌تواند انتقادپذیر هم باشد و نمی‌تواند دانشجویان را بخوبی هدایت و راهنمایی کند. که این یک مورد اخلاقی در محیط آموزشی می‌باشد.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۴: «به نظر من، بیشترین تاثیر مربوط به اطلاعات استاد و نحوه ارائه درس به دانشجویان که باعث بشود دانشجویان سر ذوق بیایند و با انگیزه و ذوق به درس گوش بدهند و در حین درس دادن دانشجویان را به حال خود رها نکنند که در نهایت با دو یا سه سوال، آن واحد درسی را پاس کنند و در این صورت هیچ کمکی به دانشجویان نکرده‌اند و صرفاً وقت تلفی محسوب می‌شود و نه خیلی سختگیر و نه خیلی آسانگیر باشند و طوری درس را ارائه دهند که دانشجویان بتوانند در زندگیشان از آن استفاده مفید ببرند و به نوعی کاربردی باشند. این نشانه‌ای از اخلاق آموزشی می‌باشد.»

۵- مفهوم پنجم: رعایت مقررات (نظم و انضباط) آموزشی و دانشگاه

در این بخش نیز دانشجویان به موارد زیادی اشاره داشتند که از مهمترین آنها از جمله: حفظ مقررات کلاس و دانشگاه؛ حضور به‌وقع در کلاس و دانشگاه؛ نداشتن غیبت در کلاس درس؛ ارزش قائل شدن برای دستورالعمل‌های دانشگاه؛ رعایت مقررات خوابگاه و متعهد بودن دانشجویان می‌باشند.

دانشجو - معلم پسر شماره ۳: «به نظر من دانشجو باید براساس مقررات آموزشی و دانشگاه عمل کند. نباید غیبت داشته باشد و همیشه در همه کلاس‌های درس حاضر باشد و همچنین براساس مقررات دانشگاه در خوابگاه حاضر باشد ولی مسئولین دانشگاه هم باید حواسشون به دانشجو باشد چون ممکن است برای دانشجو کاری

پیش بیاید یا گرفتاری درست شود و نیاز به غیبت در کلاس درس و یا عدم حضور در خوابگاه داشته باشد و این به معنی عدم رعایت مقررات نیست و این موارد شامل اساتید هم می‌شود.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۵: «به نظر من چون دانشجویان در دانشگاه فرهنگیان اکثراً شهرستانی هستند و مجبورند در خوابگاه بمانند و خوابگاه هم نزدیک کلاس‌های درس می‌باشد کمتر دانشجویی مقررات آموزشی و حتی مقررات دانشگاه را زیر پا می‌گذارد و اگر هم اتفاق بیافتد ناخواسته می‌باشد به عنوان مثال یکی از همکلاسی‌های من هفته گذشته مادرش رحمت خدا رفته و مجبور بود در خانه بماند و در مراسم حضور داشته باشد و نتوانست در کلاس درس حضور پیدا کند و یکی اساتید ما هم ماه گذشته با ماشین تصادف کرد و نتوانست یک هفته سرکلاس حاضر بشه. و این به معنی رعایت نکردن مقررات نیست.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۱۰: «همه دانشجویان معمولاً نظم و انضباط دانشگاه را رعایت می‌کنند ولی در ترم قبل دانشجویان یکی از کلاس‌ها با هم هماهنگ کردن و در شروع ترم جدید دو جلسه اول را در کلاس حضور پیدا نکردند من خودم به شخصه از این کار آنها ناراحت شدم، این یعنی رعایت نکردن مقررات دانشگاه می‌باشد. همه اساتید ما منظم هستند و به موقع در کلاس حاضر می‌شوند ولی یکی از اساتید ما در ترم گذشته بصورت نامنظم سرکلاس حاضر می‌شد و خوشبختانه در این ترم به او تدریس ندادند و این نشانه‌ای از رعایت نکردن مقررات دانشگاه می‌باشد.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۵: «چیزی که در این چند سال در دانشگاه فرهنگیان تجربه کردم این است که دانشجویان این دانشگاه چون تعهد دبیری دارند و متعهد هستند کمتر اتفاق می‌افتد که مقررات را نادیده بگیرند. من خودم نماینده کلاس هستم و مرتب با همکلاسی‌هایم صحبت می‌کنم و از آنها می‌خواهم که به موقع در کلاس حاضر باشند و سعی کنند مقررات دانشگاه را رعایت کنند و خوشبختانه تمام اساتید ما هم منظم هستند و تابع مقررات دانشگاه می‌باشند. این یعنی رعایت نظم و انضباط دانشگاه.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۹: «ما همه تابع مقررات دانشگاه هستیم ولی بعضی اوقات دوست داریم زمان بیشتری در خارج از دانشگاه باشیم و کمتر به ما گیر بدن و اینکه مرخصی ساعتی به ما ندهند مگه ما سرباز هستیم. ما قراره معلم بشیم و لازم نیست اینقدر سخت‌گیری بشه و ما باید آزادی بیشتری داشته باشیم و خودمان را مسئول بدانیم که مقررات را رعایت کنیم. به عنوان مثال هفته گذشته یکی از دوستان من یک

ساعت دیرتر از مرخصی ساعتی که به او داده بودن به دانشگاه آمد و او را مجبور کردن که تعهد انضباطی بدهد و به نظر من کار درستی نبود.»

مفاهیم اولیه و مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها

مفاهیم نهایی	مفاهیم اولیه
<p>مفهوم اول: رعایت شأن و جایگاه استاد در کلاس درس</p>	<ul style="list-style-type: none"> - رعایت شأن استاد خانم در این دانشگاه - سلام کردن به استاد در دانشگاه و بیرون از دانشگاه - بلند شدن دانشجویان هنگام ورود استاد به کلاس - بیان و کلام مؤدبانه با استاد - داشتن رفتار همراه با احترام چه در دانشگاه و چه در خارج از دانشگاه - داشتن ظاهر آراسته دانشجو در کلاس - انجام تکالیفی که استاد از دانشجویان می‌خواهد
<p>مفهوم دوم: رعایت حرمت کلاس درس و دانشجو از طرف استاد</p>	<ul style="list-style-type: none"> - پاسخگویی سوالات دانشجو بودن - داشتن طرح درس و برنامه منظم - احترام به قومیت‌ها و نداشتن تعصب قومی - مدیریت درست کلاس درس - متخصص بودن در درس مربوطه - نداشتن تاخیر ورود به کلاس - نگاهی همکارگونه به دانشجویان - استفاده از روش‌های مختلف تدریس - متکلم وحده نبودن استاد - مشارکت دادن دانشجویان
<p>مفهوم سوم: حفظ شأن و جایگاه کلاس درس</p>	<ul style="list-style-type: none"> - احترام به استاد خانم در کلاس - حضور سروقت دانشجو در کلاس - نخوردن خوراکی در کلاس - اطلاع دادن در صورت تشکیل نشدن کلاس - پایبندی به اصول و قوانین کلاس - پوشیدن لباس مناسب کلاس
<p>مفهوم چهارم: رعایت هنجارها و</p>	<ul style="list-style-type: none"> - رعایت قوانین کلاس درس - رعایت زمان قانونی کلاس درس - داشتن طرح درس - توجه به وسایل گرمایشی و سرمایشی و استفاده درست از آنها - به روز بودن استاد در مسائل علمی - کاربردی بودن واحد درسی

استانداردهای آموزشی	- وادار کردن دانشجویان به تدریس - مناسب بودن سرفصل‌ها - اخلاق مدار بودن در مباحث کلاسی - توجه ویژه به دوره‌های کارورزی - داشتن روش تدریس مناسب - استفاده از روش‌های مختلف تدریس
مفهوم پنجم: رعایت مقررات (نظم و انضباط) آموزشی و دانشگاه	- رعایت مقررات دانشگاه - رعایت اصول بهداشتی خوابگاه و کلاس درس - غیبت نکردن و حضور به موقع در کلاس‌ها - انتخاب درست واحدهای درسی - نشستن درست در کلاس درس - داشتن ظاهری آراسته و پوشش مناسب دانشگاه

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق بررسی دیدگاه دانشجویان - معلمان درباره اخلاق حرفه‌ای (آموزشی) در دانشگاه فرهنگیان بود. نتایج بدست آمده در پنج مفهوم مشخص شد: رعایت شأن و جایگاه استاد در کلاس درس؛ رعایت حرمت کلاس درس و دانشجویان از طرف استاد؛ حفظ شأن و جایگاه کلاس درس؛ رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی؛ رعایت مقررات (نظم و انضباط) آموزشی و دانشگاه. مهمترین مفهومی که دانشجویان به آن اشاره کردند حفظ شأن و جایگاه استاد در کلاس درس می‌باشد. ارزش و مقام استاد به عنوان وارث انبیا، به حدی است که حضرت علی (ع) خود را بنده کسی می‌داند که به ایشان کلمه‌ای بیاموزد؛ چرا که وی نقش مهمی در تکامل شناختی و گرایش و راه‌یابی انسان به حقایق هستی ایفا می‌کند. اوست که اندیشه‌های خام را بارور می‌سازد و دریچه‌های بسته تفکر را به روی جهان متعالی می‌گشاید، پس حقی که او بر گردن دانشجو دارد، چه بسا بیش از حقی است که پدر و مادر بر فرزند دارند. اگر دانشگاه ما دانشگاه اسلامی است، یکی از بزرگ‌ترین مظاهرش بایستی احترام بیش از حد معمول دنیا به استادان باشد؛ به خصوص از سوی دانشجویان. دانشجو باید به استاد، بی‌قید و شرط احترام بگذارد.

نتایج پژوهش کمالی و عبدالله پورچناری (۱۳۹۴) دلالت بر آن دارد که از دیدگاه دانشجویان، یک استاد خوب باید واجد ویژگی‌های پنجگانه در امر آموزش و تدریس، پژوهش، اخلاق و رفتار، قوانین و مقررات، و نیز نظارت و ارزشیابی دانشجویان باشد. همچنین مطلبی فرد و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که از

نظر دانشجویان برای اینکه اساتید یک تدریس اخلاقی مناسبی داشته باشند باید به مولفه‌های کارآمدی در ارائه محتوا، کارآمدی آموزشی، تعامل حرفه‌ای، کمک به رشد حرفه‌ای دانشجویان، فضای بحث مناسب، احترام به همکاران، احترام به کلاس و ارزیابی مناسب توجه کنند.

سبحانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۶) و بادل و ساکی (۱۳۹۷) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که دانشجویان، محیط دانشگاه را جایگاهی با ارزش و همراه با احترام می‌دانند. کلاس از نگاه آنها یک مکان مقدس است و خصوصاً اساتید آن کلاس از شأن و منزلت بالایی برخوردار هستند و رعایت احترام به استاد و دانشجو از نمودهای اخلاق می‌باشند.

مفهوم دیگری که خیلی بارز بود رعایت حرمت کلاس درس و دانشجو از طرف استاد می‌باشد که دانشجویان انتظار داشتند بخوبی از طرف استاد رعایت شود. استاد باید شرایط کلاس را به شکلی مهیا کند که دانشجویان با عشق و علاقه وافر به دنبال فراگیری علم و دانش باشند و چگونه اندیشیدن را به دانشجویان خود آموزش دهد، سعی کند بین دانشجویان تبعیض قائل نشود، گرفتار قوم گرایی نشود، به تفاوت‌های فردی دانشجویان توجه کند و به آنها امید و انگیزه دهد. استاد باید بتواند کلاسی بانشاط و پرانگیزه ایجاد کند و از خمودگی و خستگی در کلاس بکاهد. به علاوه استاد باید در کلاس دیدی محقرانه به دانشجویان نداشته باشد و کلاس را به فضایی برای یادگیری متقابل تبدیل کند. بطور کلی استاد باید شأن و جایگاه کلاس درس و دانشجو را حفظ کند. همانطور که النا سقیدین^۱ (۲۰۱۲) نیز بیان کردند که مسئولیت بزرگ اساتید شامل طراحی دوره و کلاس، طراحی محیط‌هایی برای تشویق یادگیری، ارزیابی یادگیری و بهبود وضعیت یادگیری دانشجویان با رعایت احترام متقابل است.

مفهوم دیگری که دانشجو - معلمان به آن اشاره کردند حفظ شأن و جایگاه کلاس درس می‌باشد. در تدریس اخلاقی باید از زمان کلاس حداکثر استفاده به عمل آید و استاد بیشترین استفاده را از زمان کلاس داشته باشد به علاوه نباید کلاس تبدیل به فضای نمایشی و تصنعی گردد به طوری که به عنوان رفع تکلیف به آن نگاه شود و با بیان خاطرات و داستان وقت کلاس تلف گردد. براساس نتایج به دست آمده در این تحقیق در تدریس و آموزش اخلاقی باید شأن و جایگاه کلاس حفظ گردد. استادان و دانشجویان باید به کلاس به عنوان جایگاه علم آموزش احترام بگذارند و کلاس به عنوان محملی برای یادگیری و آموزش تبدیل گردد.

^۱ -Elena Seghedini

از جمله مفاهیمی که دانشجو - معلمان به خاطر جایگاه شغلی خود تاکید بیشتری داشتند رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی می‌باشد. رعایت استانداردهای آموزشی در کلاس درس و بهبود آموزش به عنوان یک شاخص ارزشمند توسط (فلاح تفتی، ۱۳۸۹؛ مطلبی فرد و همکاران، ۱۳۹۰؛ بادله و همکاران، ۱۳۹۷) نیز مورد تاکید قرار گرفت. یک استاد کارآمد در زمینه آموزشی اهداف درس را برای دانشجویان تشریح می‌کند، از روش‌ها و راهکارهای آموزشی آگاه است، و برای تدریس خود روش‌هایی را انتخاب می‌کند که طبق مدارک تحقیقاتی در کمک به دانشجویان برای رسیدن به اهداف درسی مؤثر می‌باشند. براساس نتایج این تحقیق نیز اگر مدرسان از دیدگاه اخلاقی بخواهند به تفاوت‌های فردی دانشجویان پاسخ دهند باید از روش‌های تدریس مؤثر و کارآمد برای موقعیت‌ها و افراد گوناگون استفاده کنند. رعایت مولفه‌های اخلاقی در تدریس توسط اساتید می‌تواند فرایند آموزش و یادگیری را بهبود بخشد. نظر به اینکه در حوزه رعایت هنجارهای اخلاقی در آموزش، نگاه دانشجو - معلمان به اساتید، نگاهی الگوبردارانه می‌باشد. بنابراین لازم است دانشگاه فرهنگیان هنگام جذب استاد مدعو به معیارهای اخلاق حرفه‌ای توجه ویژه‌ای کند. لازم است اساتید مدعو و همچنین هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان به مهارت‌های تدریس و مخصوصاً با توجه به پیشرفت‌های تکنولوژی و فناوری‌های اطلاعات، با مهارت‌های رایانه‌ای آشنایی لازم را داشته باشند چون در تقویت یادگیری دانشجویان تاثیرگذار خواهد بود.

مسئله مهم در ارتباط بین استاد و دانشجو، بهبود رفتار اخلاقی دانشجویان و اساتید در کلاس و خارج از کلاس با کمک الزامات درونی است. بنابراین رابطه استاد با دانشجویان باید رابطه‌ای متعادل و مناسب باشد صمیمیت بسیار زیاد باعث آسیب دیدن آموزش و تدریس و لوس شدن آنها می‌گردد و در مقابل روحیه‌ای خشک و انعطاف ناپذیر باعث برخورد ترس آلود دانشجویان با کلاس و استاد می‌گردد. بر این اساس استاد باید تلاش کند در تدریس و در رابطه با دانشجویان رابطه‌ای برقرار کند که در کنار محفوظ ماندن احترام متقابل باعث افزایش اثربخشی آموزش و تدریس نیز گردد. رابطه اساتید با دانشجویان باید رابطه‌ای حرفه‌ای و متمرکز بر اهداف درس باشد. استاد نباید بین دانشجویان تفاوت قائل شود و به آنها دیدی یکسان و حرفه‌ای داشته باشد. در نهایت دانشگاه فرهنگیان بایستی موقعیتی فراهم کند تا اساتید، علاوه بر بروز رسانی اطلاعات علمی خود بتوانند اخلاق حرفه‌ای خود را مورد نقد و بررسی قرار دهند و مهارت‌های اخلاقی و حرفه‌ای خود را توسعه بخشند.

پیشنهادات

- ۱- پیشنهاد می‌شود که کمیته‌ای برای توانمندسازی اعضای هیأت علمی و اساتید مدعو با هدف ارزشیابی دوره‌ای و منظم اساتید به منظور کشف، کاستن و تقویت نقاط قوت و ضعف آنها تشکیل شود.
- ۲- پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های دیگری با همین مضمون در دیگر دانشگاه‌های فرهنگیان در دیگر استانها انجام شود.
- ۳- پیشنهاد می‌شود ویژگی‌های استاد خوب در رشته‌های مختلف به عنوان معیارهای ارزیابی درون گروهی و ارزیابی عملکرد اعضای هیئت علمی و مدعو جهت ارتقا به مرتبه بالاتر ملاک عمل قرار گیرد.
- ۴- پیشنهاد می‌شود شبکه ارزیابی کیفیت یاددهی و یادگیری در دانشگاه فرهنگیان تشکیل شود و تجربه اساتید رشت‌های مختلف را در قالب کارگاه‌های آموزشی به اشتراک بگذارند.

منابع

- ۱- آراسته، حمیدرضا؛ نوه‌ابراهیم، عبدالرحیم و مطلبی فرد، علیرضا (۱۳۸۹). بررسی وضعیت اخلاق آموزشی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران. فصلنامه علمی - پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۳(۸)، ۲۱۹-۲۰۳.
- ۲- آراسته، حمیدرضا و جاهد، حسینعلی (۱۳۹۰). رعایت اخلاق در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی: گزینه‌ای برای بهبود رفتارها. فصلنامه نشاط علم، ۱(۲)، ۴۰-۳۱.
- ۳- آراین‌پور، مهلا و محرابی، ناهید (۱۳۹۵). الزامات و راهبردهای اخلاق حرفه‌ای در نظام آموزش عالی. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱۱(۴)، ۲۳-۱۷.
- ۴- ایمانی‌پور، معصومه (۱۳۹۱). اصول اخلاق حرفه‌ای در آموزش. مجله اخلاق و تاریخ پزشکی، ۵(۶)، ۴۱-۲۷.
- ۵- بادله، علیرضا و ساکی رضا (۱۳۹۷). دیدگاه‌های دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان درباره اخلاق آموزشی در محیط‌های علمی. مجله اخلاق زیستی، ۸(۲۷)، ۴۱-۲۹.
- ۶- خدیوی، اسدالله؛ سیدکلان، سیدمحمد؛ حسن‌پور، توفیق، احمدی، حسن و تره‌باری، حافظ (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش و تدریس در دانشگاه فرهنگیان (مطالعه موردی: پردیس‌های استان اردبیل). نشریه علمی - پژوهشی آموزش و ارزشیابی، ۱۱(۴۲)، ۱۸۵-۱۶۱.

- ۷- سبحانی نژاد، مهدی؛ بقایی، محمدرضا و نجفی، حسن (۱۳۹۶). بررسی میزان کاربست اخلاق حرفه‌ایی تدریس در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره) نوشهر. فصلنامه علمی - پژوهشی آموزش علوم دریایی، ۴(۲)، ۱۶-۱.
- ۸- سبحانی نژاد، مهدی؛ نجفی، حسن؛ جعفری هرندی، رضا و فمهینی فراهانی، محسن (۱۳۹۳). شناسایی ابعاد و مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس اعضای هیأت علمی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم. دوماهنامه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۶(۳)، ۴۰۳-۳۹۹.
- ۹- شهیدی، نیما؛ جعفری، پریش؛ قورچیان، نادرقلی و بهبودیان، جواد (۱۳۹۲). رابطه بین خودکارآمدی و تعهد سازمانی با کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی در منطقه یک دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۴(۳)، ۴۴-۲۱.
- ۱۰- عابدینی، سمیره؛ کمالزاده، حسام الدین؛ عابدینی، صدیقه و آقا ملایی، تیمور (۱۳۸۹). معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان. مجله پزشکی هرمزگان، ۳(۱۴)، ۲۴۱-۴۵.
- ۱۱- عارفی، محبوبه و شریفی، اعظم (۱۳۹۳). بررسی میزان تأثیر مؤلفه‌های اخلاقی در تدریس اساتید از دیدگاه دانشجویان دانشگاه کوثر بجنورد. دوفصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی، ۵(۱۰)، ۴۳-۳۳.
- ۱۲- فلاح تفتی، علمی محمد (۱۳۸۹). بررسی خصوصیات اخلاقی اساتید از دیدگاه دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، سمینار سراسری توسعه آموزش علوم پزشکی سنندج، اسفند ماه.
- ۱۳- قراملکی، احد فرامرز (۱۳۹۸). اخلاق حرفه ای. تهران: انتشارات مجنون. چاپ چهاردهم.
- ۱۴- کمالی، یحیی و عبدالله پورچنانی، محمد (۱۳۹۴). بررسی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان علوم سیاسی دانشگاه شهید باهنر کرمان. نشریه علمی - پژوهشی آموزش و ارزشیابی، ۸(۳۰)، ۱۴۰-۱۱۷.
- ۱۵- گشمرد، رقیه؛ معتمدی، نیلوفر و واحد سرپرست، حکیم (۱۳۹۰). دیدگاه‌های اساتید و دانشجویان
- دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در مورد ویژگی‌های یک استاد خوب. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۱(۱)، ۵۷-۴۸.

- ۱۶- مطلبی فرد، علیرضا؛ نوه‌ابراهیم، عبدالرحیم و محسن‌زاده، فرشاد (۱۳۹۰). بررسی و شناسایی نشانگرهای حرفه‌ای و اخلاقی در آموزش و تدریس از نقطه نظر دانشجویان کارشناسی ارشد: یک مطالعه کیفی. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۶(۴)، ۹-۱.
- ۱۷- نعمتی، محمدعلی و محسنی، هدی سادات (۱۳۸۹). اخلاق در آموزش عالی: مولفه‌ها، الزامات و راهبردها. تهران: نشر پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، ۲۸-۲۴.
- ۱۸- وهابی، احمد (۱۳۹۳). ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه جامع علمی - کاربردی سندج. مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۷(۱۳)، ۹۱-۸۲.

- 1-Aliakbari, M., & Sadat Tabatabaei, F. (2019). Iranian teacher education programmes: EFL student teachers perspectives on their future teaching abilities. *cogent Education*, 6:1665407.
- 2-Beckner, W. (2004). *Ethics for Educational Leaders*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- 3-Campbell, E. (3118). Review of the literature, *The Ethics of Teaching as a moral Profession*. Wiley, Ontario Institute for studies in Education of the university of Toronto, 153-185.
- 4-Elena Seghedini. (2012). *Communication – the main component of teaching competence*, Romanian Academy, Iasi Branch, Iasi, Romania, Available online at www.sciencedirect.com.
- 5-Fallahi A., Nemat Shahrabaki B., Shahoei R., Aala F., & Ahmadi S. (2019). Exploring the Components of Professional Ethics in Teaching, from the Perspective of Faculty Members in Iran. *Health Education and Health Promotion*. 7(2):95-102.
- 6-Kogi Naidoo (2012). *Maintaining ethical standards in higher education teaching and research practice: A case study*, Massey University, Palmerston North, New Zealand.
- 7-Maxwell, B. (2016). Professional ethics education for future teachers: A narrative review of the scholarly writings. *Journal of Moral Education*, 45(3):1-18.
- 8-Poorchangizi, B., Farokhzadian J, Abbaszadeh A, Mirzaee M, & Borhani F. (2019). The importance of professional values from clinical nurses' perspective in hospitals of a medical university in Iran. *BMC Med ethics*. 18(1):20. [PMC free article] [PubMed].

Study of Teachers 'Students' Perspectives on Professional (Educational) Ethics at Farhangian University (Case Study: Campuses of Khuzestan Province)**Abstract**

Observance of educational ethics ensures the health of the teaching-learning process in the university, especially Farhangian University, and increases the commitment of professors to respond to the needs of students. The academic year was 1399-99. This study was conducted qualitatively and a semi-structured interview was conducted with 25 student-teachers studying at Farhangian University of Khuzestan province who were purposefully selected. Inductive content analysis method was used to analyze the data. 250. The initial code was extracted from the interviews and after reviewing and summarizing them, five main concepts of data analysis were obtained, which include respecting the dignity and position of the teacher in the classroom; Respect for the dignity of the classroom and the student by the professor; Maintaining the dignity and position of the classroom; Observance of educational norms and standards; The results showed that ethics in Farhangian University determines the professional responsibilities of professors and students in educational settings. Considering that the student-teacher view of professors is exemplary, cultivating virtues Ethically recommended.

Keywords: Professional ethics, student-teacher, Farhangian University, Khuzestan province.